

AV·OG·TIL

UTEN ALKOHOL

Årsrapport 2016

Dette er AV-OG-TIL

AV-OG-TIL jobber for alkovett i samfunnet. Ved å løfte fram situasjoner der alkohol utgjør en særlig risiko eller kan være til ulempe for andre, vil AV-OG-TIL bidra til å redusere de negative følgene av alkoholbruk i samfunnet og gjøre hverdagen tryggere for alle. Alkovett er å tenke seg om og vise hensyn.

OPPDRAK

I 1980 tok en tverrpolitisk allianse på Stortinget initiativ til det som i dag er AV-OG-TIL. Oppdraget var å være en samlende aktør og snakke til folk flest om ulike sider ved alkoholbruk.

SAMMEN FOR ALKOVETT

Bak AV-OG-TIL står politiske partier og faglige og frivillige organisasjoner med til dels ulikt syn på alkohol. Men én ting er alle enige i: Det er viktig å utøve alkovett.

Innhold

Ord fra styrelederen	2
Ord frå dagleg leiar	3
Visjon	4
Slik jobbet vi med	
Alkovett	6
Arbeidsliv	7
Barn og unge	9
Båt- og badeliv	12
Graviditet	14
Idrett	15
Livskriser	19
Trafikk	20
Våre verktøy	21
Samarbeid og lokal iverksettelse	22
Kompetanse og informasjon	24
Kommunikasjon	25
De viktige stemmene	28
Styret og de ansatte	31
Regnskap 2016	32
Disse står bak AV-OG-TIL	37

AV-OG-TIL når ut

God kunnskap må til for å ta gode valg.

Den mest leste saken på nettsidene til AV-OG-TIL i 2016 var teksten «En alkoholenhet». Det er en enkel faktasak som forklarer at en alkoholenhet er en drikk med omtrent tolv gram alkohol. Totalt har nesten 18 000 mennesker lest seg opp på et tema som sjelden kommuniseres i mediene.

Det finnes nok flere forklaringer på hvorfor akkurat denne teksten er blitt lest av så mange, men meste-parten av trafikken stammer fra personer som søker på nettet etter informasjon om hva en alkoholenhet er. Mennesker søker informasjon, og AV-OG-TIL er tilgjengelige med vår kunnskap.

I bunn og grunn er det dette vårt arbeid handler om – å være til stede der mennesker er, med informasjon, fakta og råd. Det kan være på Internett, på stand i en kommune, i nyhetsstrømmen din på Facebook eller på plakater som folk ser på vei til jobb.

De siste årene er formidling av kunnskap blitt enda mer sentralt. Med sosiale mediers framvekst, der Ola og Kari Nordmann selv er redaktører, er det helt grunnleggende å formidle god og kvalitetssikret informasjon om alkohol og utfordringene som følger med.

Dette er en av grunnene til at AV-OG-TIL i 2016 satset stort på å spre informasjon til tenåringsforeldre om hva de skal gjøre når poden vil på fest. Og til at vi har gitt råd om alkohol og eldre der vi har forklart at det er med alkohol som med armhevinger: Kroppen tåler mindre når den blir eldre. Vi har gitt råd til foreldre om hvordan de skal ta samtalen om alkohol i jula, og vi har forklart hvorfor det er en dårlig idé å kjøre båt etter å ha tatt en dram. Dette

er bare noen eksempler på tilfeller der AV-OG-TIL har opptrådt som rådgiver det siste året.

AV-OG-TIL sitt kommunikasjonsarbeid blir grundig evaluert for at vi skal finne ut hva som kan gjøres bedre, og hva som fungerer bra som det er. Noen ganger når vi ikke ut slik vi ønsker, og da må vi gjøre det vi kan for å treffe bedre neste gang.

Gjennom disse evalueringene ser vi at en kombinasjon av fakta og følelser er med på å endre folks holdninger. Mange forteller oss at de tenker seg om en ekstra gang før de drikker alkohol foran barna, eller at de dropper å kjøre båt når de har drukket. Dette ville ikke vært mulig uten gode partnere og AV-OG-TIL-kommunene, som sikrer at folk møter samme budskap i flere kanaler. Derfor vil vi også de kommende årene fortsette å røre ved nordmenns hoder og hjerter. AV-OG-TIL skal spre fakta på nye måter og engasjere mennesker til bedre alkovett. For enten spørsmålet er hva en alkoholenhet er, om du kan drikke alkohol foran barna, eller hva man skal gjøre om man har en venn som drikker for mye, skal AV-OG-TIL bidra med gode og engasjerende svar.

På den måten sikrer vi kvalifiserte valg, for godt alkovett.

Stig Söderström
styreleder

Tusen takk!

Våre gode samarbeidspartnarar bidreg til at vi når ut til mange
- dei fortener ein stor takk.

I denne årsrapporten kan du lese om at AV-OG-TIL har møtt folk med budskapet om alkovett både på lokale marknadsdagar og gjennom filmar som har «gått viralt» på Facebook – mellom anna. Dette hadde vi aldri klart åleine. Gjennom dei 36 åra AV-OG-TIL har eksistert, har vi nemleg lært at vi kan oppnå meir dersom vi samarbeider med andre. Det er òg kjernen i den breispektra kampanjemodellen AV-OG-TIL jobbar etter. Heilt sentralt er samarbeid med fagmiljø, organisasjonar, etatar, kommunar og andre for at folk skal møte ein budskap som både er godt kvalitetssikra og den same frå gong til gong. Dei 48 medlemsorganisasjonane er viktige støttespelarar i arbeidet for godt alkovett.

I kommunar frå Sarpsborg til Røst møter innbyggjarane informasjon og kampanjemateriell frå AV-OG-TIL. I 2016 signerte sju nye kommunar på ein samarbeidsavtale som gjorde dei til AV-OG-TIL-kommunar, og vi har no til saman 40 kommunar med på laget. I desse kommunane vil innbyggjarane få nyttig og relevant informasjon om alkovett, distribuert og lokaltilpassa av lokale eldsjeler. Tilsette i kommunane gjer ein eineståande jobb for å spreie informasjon i lokalsamfunna sine.

I sommar møtte dyktige samarbeidspartnarar folk på 130 arrangement over heile Noreg for å snakke om edru båtføring i kampanjen *Klar for sjøen*. Filmen, med ein sjarmerande antihelt som sjøset båten, spreidde seg som eld i tørt gras.

Seinare på sommaren hadde barnekanalen NRK Super ei veke der dei sette søkjelyset på alkohol og andre rusmiddel. Der fekk AV-OG-TIL høve til å fortelje direkte til barna at det ikkje er greit at

vaksne drikk for mykje. Barn skal føle seg trygge i lag med foreldra sine. Artisten Ravi hadde spelt inn ein låt som forklarte godt korleis det er å vekse opp med ei mor eller ein far som drikk for mykje. Dette er nok eit døme på korleis samarbeid bidreg til at vi når lenger.

I haust prøvde vi ut noko nytt: Vi ville fortelje historia til eit av dei mange barna som opplever at idretten er ein fristad – fri frå alkoholproblema på heimebane. For nokre barn er den viktigaste kampen den som skjer når dei kjem heim og må ta seg av ei alkoholisert mor eller far. Sondre Bulie frå Drammen hadde det slik i oppveksten. Vi fekk lov til å fortelje historia hans gjennom ein film, og denne filmen rørte mange. På same måten fekk vi før jul lov til å formidle historier frå fleire barn som talde kor mange glas mor eller far drakk i jula. Berre slik kunne dei ha ei slags kjensle av kontroll.

Dette er nokre få døme på kor viktig det er for AV-OG-TIL å samarbeide med andre. Kort sagt så er vi sterkare saman. Derfor skyldar vi alle som samarbeidde med oss i 2016, ein stor takk. Nokre er nemnde her, men på langt nær alle. Budskapet er uansett den same: Tusen takk skal de ha!

Kari Randen
dagleg leiar

Visjon

Et samfunn med godt alkovett.

Hovedmål

Redusere negative konsekvenser av alkoholbruk.

Formål

AV-OG-TIL er en ideell organisasjon som jobber for bedre alkovett. Gjennom forebyggende arbeid skal vi bidra til å redusere de negative konsekvensene alkoholbruk har for samfunnet.

Alkovett

Ved å fremme kunnskapen i befolkningen om de negative sidene ved alkoholbruk har AV-OG-TIL jobbet for å øke bevisstheten om godt alkovett.

I 2016 har AV-OG-TIL vært opptatt av å formidle nyttig og informativ fakta om konsekvenser av alkohol og alkoholbruk. I AV-OG-TIL-kommunene har innbyggerne blitt møtt med budskapet om viktigheten av godt alkovett på en rekke ulike arenaer som bibliotek, kjøpesenter, helsestasjoner, legekontorer og andre aktuelle møtesteder i nærmiljøet. Gjennom lokale brosjyrer har kommunene formidlet alkovett med en lokal vri, og innbyggerne har møtt fakta, kunnskap og informasjon gjennom en rekke ulike aktiviteter. Kommunene har bestilt over 6000 brosjyrer om temaet, i tillegg til plakater og annet materiell.

En sentral målgruppe for arbeidet har vært den eldre delen av befolkningen. AV-OG-TIL har i 2016 særlig jobbet med temaer rundt eldre, alkohol og helse. På avogtil.no og i andre kanaler har det vært formidlet kunnskap om at alkohol kan forringe søvnkvalitet og forsterke aldringstegn, og at alkohol kan få utilsiktede følger for medisinerbruk. I tillegg tar det lengre tid for leveren å bryte ned alkohol og kvitte seg med promillen når man er kommet i høy alder, og det skal mindre til for å få høyere promille. AV-OG-TIL har også satt andre helsetemaer på dagsordenen, blant annet sammenhengen mellom alkohol og kreft, med innslag på Dagsrevyen. To av de mest leste sakene på avogtil.no i 2016 var alkovettartiklene «Hvor går grensen?» og «Driker du for mye?»

De siste tiårene har det skjedd en endring i nordmenns drikkevaner. Tidligere var vi mest kjent for den typiske helgefylla, men nå har vi også lagt til oss hverdagsdriking og sier i større grad ja takk til begge deler. Alkohol er ikke lenger nødvendigvis knyttet til selskap og festlige anledninger; også i mer dagligdagse situasjoner blir det stadig vanligere å drikke. AV-OG-TIL fikk i 2016 produsert en animasjon til hjemmesiden som forteller at hver nordmann i snitt kjøpte 66 flasker vin i 2015. Alderssegmentet 50 til 70 år har nest høyest alkoholforbruk, kun forbigått av unge voksne. Hverdagsdriking er også mer utbredt i den eldre delen av befolkningen, noe som gjør det relevant å kommunisere til de godt voksne blant oss.

AV-OG-TIL har gjennom flere år jobbet målrettet for å etablere begrepet alkovett som en god måte å være bevisst egen alkoholbruk på. Kjennskapen til alkovett som uttrykk har økt fra 56 til 71 prosent de siste to årene. De fleste forbinder *alkovett* med at man tenker seg om før man drikker alkohol.

Det er utarbeidet en kampanje for starten av 2017 som fokuserer på å tenke ett trekk lenger. Har man et bevisst forhold til sitt eget alkoholforbruk, er det lettere å være til stede og å ta gode beslutninger i livet sitt.

Arbeidsliv

For AV-OG-TIL er det viktig å redusere de negative konsekvensene av jobbrelatert alkoholkonsum.

Arbeidslivet er en viktig arena for alkoholforebygging. AV-OG-TIL har derfor styrket arbeidet mot norske kommuner. Ved å bygge videre på kartleggingen fra rådmannsundersøkelsen i 2015 har AV-OG-TIL satt alkoholbruk i arbeidslivet på agendaen både nasjonalt og lokalt. «Alkoholforebygging på arbeidsplassen» er tittelen på heftet som oppsummerer undersøkelsen. Rapporten ble distribuert til rådmennene i alle landets kommuner og målrettet til bedrifter i AV-OG-TIL-kommunene. I starten av 2016 ble den sendt ut til representanter i arbeids- og kommunalkomiteen på Stortinget. Undersøkelsen ble også omtalt i media.

AV-OG-TIL blir ofte spurt om å holde foredrag. I 2016 har vi vært på besøk både hos private og offentlige arbeidsplasser og holdt foredrag om holdninger, bevisstgjøring og refleksjoner rundt bruk av alkohol.

Brosjyren «Ned med sykefraværet» har også i 2016 vært tilgjengelig for bruk i møte med arbeidsgivere i både offentlig og privat sektor. Her er det informasjon om alkoholrelatert sykefravær og hvordan man kan utvikle en rusmiddelpolitikk som tar forebygging av negative konsekvenser fra alkohol i arbeidslivet ned til et lokalt nivå.

Undersøkelser viser én av to drakk alkohol sist de var på et arrangement i regi av jobben. Godt alkoholt i forbindelse med jobb er bra både for den enkelte arbeidstaker og for arbeidsplassen. Det anslås at en stor andel av alkoholkonsumet skjer nettopp i arbeidsrelaterte situasjoner. Det vil si på fritiden sammen med kolleger, i forbindelse med sosiale arrangementer i regi av ledelsen, under arbeidsreiser og i sammenheng med kurs, seminarer og representasjon – det vi ofte kaller gråsoner.

AV-OG-TIL Prat er et verktøy utviklet i samarbeid med Akan og International Research Institute of Stavanger. Verktøyet gjør det enklere å ta diskusjonen rundt alkoholkulturen i den enkelte bedrift eller organisasjon. Det ligger tilgjengelig på nettet og er gratis for alle å bruke. I løpet av de cirka to timene det tar å gjennomføre AV-OG-TIL Prat, velger deltakerne ut noen drikkesituasjoner som er vanlige i deres jobb- eller organisasjonshverdag. Så diskuterer de grundig hvordan disse situasjonene påvirker det sosiale miljøet, den enkeltes helse og organisasjonens omdømme og sikkerhet.

HVOR MANGE GLASS TÅLER BARNET DITT?

AV·OG·TIL

Tenk over hvor mye du drikker i julen, så barna slipper.

Vil du vite mer om barn og alkohol, gå inn på www.avogtil.no

Barn og unge

AV-OG-TIL jobber for at barn og unge skal oppleve trygge voksne med alkovevt. Kampanjen *Hvor mange glass tåler barnet ditt?* ble i 2016 lagt merke til av over halvparten av befolkningen og bidro til å endre alkoholvaner.

Fortellingen om «Malin», som teller hvor mange glass faren drikker på julaften, rørte befolkningen. Plakaten til venstre var i dagene før julaften synlig på landets flyplasser.

Gjennom kampanjen *Hvor mange glass tåler barnet ditt?* viser AV-OG-TIL hvordan voksnes alkoholbruk kan oppleves for barn. Temaet er på dagsordenen hele året, men intensiveres rundt ferier og høytider, da vi vet at alkoholbruken øker i disse periodene.

Alkoholbruk rundt barn og unge engasjerer og berører mange. Når barndommen preges av voksnes alkoholbruk, kan det sette dype spor og kaste lange skygger resten av livet. Barnekanalen NRK Super satte temaet på agendaen under en egen «rusuke» i mai. Hovedmålet med uken var å formidle til barn som sliter, at de ikke er alene om problemet, og at det finnes hjelp. AV-OG-TIL bidro både i planleggingsfasen og som kilde til mange artikler på NRK Super. Arbeidet fortsatte gjennom sommeren og videre inn i august, da daglig leder Kari Randen var gjest i Sommeråpent. På vårt initiativ ble temaet barn og rus også dekket av medier som TV 2 og VG, samt i lokalpressen.

I mai var AV-OG-TIL bidragsyter til barnefestivalen Miniøya, som i år hadde 16 000 besøkende. På festivalen traff vi foreldre som gjennomførte quiz og tok en prat om alkoholbruk rundt barn. Mange ønsket dialog om hvor grensen går når man drikker

sammen med barn, og hvordan man skal gripe inn dersom man kjenner barn som har det vanskelig.

Under Arendalsuka i august arrangerte AV-OG-TIL et frokostmøte sammen med organisasjonen Barn av rusmisbrukere og Blå Kors-tiltakene «Jeg ser» og «Kompasset». Hensikten med møtet var å synliggjøre hvordan det å vokse opp med foreldre som drikker for mye, påvirker hele livsløpet til dem som rammes. Forfatter Tore Renberg innledet med å lese fra sin roman *Kompani Orheim*. I tillegg til innlegg fra organisasjonene og en representant fra Barneombudet fikk de oppmøtte høre sterke historier fra mennesker som har kjent problematikken på kroppen. Til tross for konkurrerende arrangementer og tidlig start møtte 110 personer opp på frokostseminaret – blant dem helsesøstre, barnehageansatte, sykepleiere og politikere. Det var pressedeckning av temaet både før og etter arrangementet.

I desember rettet AV-OG-TIL søkelyset mot barn, julefeiring og alkohol. Dessverre opplever altfor mange barn en jul preget av voksnes alkoholbruk. Kampanjen *Hvor mange glass tåler barnet ditt?* var synlig i hele førjulstiden.

FOTO: SKJERMBILDE FRA NRK 1

*«Fem glass går bra, om han bare venter litt nå.
Ikke drikker for raskt, da går det kanskje bra.
Jeg følger med, men det begynner å gjøre vondt i magen.
Rett bak navlen gjør det vondest.»*

- ▶ Med oss på laget hadde vi gode kampanjepartnere, som stilte seg bak budskapet. Flere delte også materialet i sine kanaler. I år var følgende aktører med på kampanjen: Blå Kors, AEF (Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitiske forbund), organisasjonen Barn av rusmisbrukere-BAR, IOGT i Norge, Norsk barnelegeforening, Norges KFUK-KFUM, Familieklubbene i Norge, Junior- og barneorganisasjonen JUBA, Utdanningsforbundet, Den norske kirke, «Ja, det nytter», Unicef: Den Ene, Røde Kors, Organisasjonen Voksne for Barn, Rusfri oppvekst, Blå Kors: Jeg ser, Actis – Rusfeltets Samarbeidsorgan, Norsk Sykepleierforbund og DNT Edru Livsstil.

Med filmen om «Malin», som teller hvor mye pappa drikker, satte kampanjen i gang et stort engasjement. På Facebook spredte filmen seg raskt og har hatt nærmere tre millioner visninger. Filmene fikk også internasjonal oppmerksomhet gjennom Upworthy, et nettverk som har som visjon å spre historier som betyr noe. Kampanjen fikk bred mediedekning med over 100 oppslag og ble diskutert i alt fra familieblogger og podkaster til brede flater som VG og Nitimen.

IAV-OG-TIL-kommunene jobbet koordinert med å få oppmerksomhet rundt temaet blant annet ved å ha stand i nærmiljøet og få pressesaker på trykk i lokalavisen. Brosjyrene ble delt ut i barnehager og på legekontor. Siste uken før jul var kampanjen synlig i bybildet i Oslo og på alle store flyplasser i Norge. De som skulle hjem i julestria, møtte budskapet på bannere på vei til Flytoget eller mens de ventet på kofferten ved bagasjebåndet.

En evaluering gjennomført av analysebyrået Ipsos viser at mer enn halvparten av befolkningen har lagt merke til kampanjen, og 14 prosent av alle foreldre sier at den har hatt innvirkning på eget drikkemønster i situasjoner der barn er til stede. Dette er godt nytt og viser at en slik type framstøt kan være med på å gjøre jula tryggere for alle barn. I sum har arbeidet AV-OG-TIL utført gjennom året, fått stadig flere foreldre til å stille seg selv spørsmålet: Hvor mange glass tåler barnet mitt?

Til venstre: Kari Randen i samtale med NRK Dagsrevyens Nina Owing om tematikken sommer, alkohol og barn.

Til høyre: På Miniøya fikk barn fargelegge en stor mandala mens AV-OG-TIL var i dialog med foreldrene.

Hvor kjip er du?

I familier hvor de har klare regler om alkohol, drikker tenåringsbarn mindre og mer forsiktig.

De av oss som er foreldre, stopper ikke å uroe oss selv om barna blir større. Vi vil alltid beskytte ungene våre og gjøre alt vi kan for at de skal være trygge. Derfor synes nok mange av oss at det å ha tenåringer i hus kan være like fylt av bekymringer og usikkerhet som det å ha en liten baby.

Ofta blir foreldre usikre på hvordan de skal forholde seg til tenåringer og alkohol. Hvor bør grensene gå? Hvor mye skal tenåringsbarn få lov til å være med på? Til tross for at vi helst vil ha full oversikt, ønsker vi jo ikke at de skal ha så strenge regler at de faller utenfor. Og hvordan er det egentlig – er det ikke bedre å kjøpe alkohol til tenåringsbarn selv, slik at vi i alle fall vet hvor mye, og ikke minst hva, de får i seg?

AV-OG-TIL lanserte i midten av november nettsiden kjipeforeldre.no. Siden skal gi råd til tenåringsforeldre om hvordan man snakker om og håndterer alkohol. På nettsiden finnes det tekst og videoer med råd fra tenåringer, politibetjent Jonas Andreassen, psykologspesialist Sonja Mellingen og AV-OG-TIL-leder Kari Randen. Det utvikles også

PowerPoint-presentasjoner som enkelt kan brukes på lokale foreldremøter. Hovedpoengene er at tenåringer med «kjipe foreldre» som har klare regler og våger å prate om alkohol, drikker mindre enn andre.

I forbindelse med lanseringen gjennomførte AV-OG-TIL en undersøkelse blant norske tenåringsforeldre som blant annet dokumenterte at bare halvparten av dem har klare regler for barna sine når det gjelder bruk av alkohol. NTB skrev en melding om undersøkelsen, som ga omtale i en rekke små og store aviser. Også andre riksdekkende medier omtalte undersøkelsen med egne artikler.

Sidene har fra lanseringen i midten av november hatt mer enn 60 000 unike besøkende. Over 22 000 personer har gjennomført testen «Hvor kjip er du?», med spørsmål om hvilke grenser foreldre har for bruk av alkohol, og hvilke samtaler de har om alkohol med tenåringsbarna sine.

Foreldre trenger støtte i sine modige valg, både når barna er små, og etter at de er blitt større. Derfor vil AV-OG-TIL fortsette med å oppfordre tenåringsmammaer og -pappaer til å våge å være kjipe.

Båt- og badeliv

AV-OG-TIL jobber for å redusere alkoholrelaterte ulykker til sjøs. Med god hjelp fra samarbeidspartnere har årets kampanje vekket stort engasjement om båt og promille.

Bak *Klar for sjøen*-kampanjen står alle sentrale aktører på fritidsbåtfeltet som arbeider med sikkerhet på sjøen. Både interesseorganisasjoner, båtbransjen, offentlige myndigheter og redningsorganisasjoner var kampanjepartnere og bidro aktivt i planlegging, gjennomføring og evaluering.

Kampanjepartnerne var i løpet av perioden mai til august ute med materiell og traff båtfolket på nesten 130 ulike arrangementer langs kysten og ved innsjøer over hele landet. Det er om lag 30 prosent flere møteplasser enn i fjor. Sjø sikkerhet og promille var ett av temaene for samtale. I tillegg fikk båtførere mulighet til å gjennomføre en quiz om emnet. Dialogen foregikk på alt fra sankthansfeiringer, musikkfestivaler, sommertreff i båtforeningen, lokale festdager, fiskekonkurranser, kurs, regattaer og båtmesser. I disse direkte møtene var faktabasert informasjonsmateriell en sentral del. I tillegg til konkrete arrangementer ble kampanjen brukt i politiets og Kystvaktens kontrollvirksomhet gjennom hele sommeren, samt i Røde Kors' og Redningsselskapets patruljering og sommertjeneste.

Som et viktig supplement til den direkte dialogen jobbet sekretariatet aktivt gjennom hele sommeren for å fremme budskapet i media. Kampanjen

nådde bredt ut med en rekke oppslag i riksdekkende medier som bidro til å belyse farene ved promille til sjøs. Om lag 130 redaksjonelle saker omhandlet promille på sjøen eller *Klar for sjøen*-aktiviteter i løpet av sommermånedene, og i flertallet av sakene har budskapet om edru båtføring kommet godt fram. Det var ulike oppslag basert på undersøkelser foretatt i regi av AV-OG-TIL – for eksempel at flere synes det er flaut å kløne på sjøen enn å bli tatt med promille, og at én av fem sier de har sittet på med beruset båtfører. Mediene dekket også et bredere aspekt, som at det ikke er noen automatikk i å miste førerkort for bil selv om man blir tatt med promille på sjøen.

Etter fjorårets virale hit om å fortøye båten var det knyttet store forventninger til oppfølgerfilmen i 2016. Den Harry Båtføreren skulle denne gangen sjøsette båten på sitt finurlige, varme og sjarmende vis. Filmen «Å sjøsette er litt av en kunst» fikk nesten fire millioner visninger og skapte stort engasjement i sosiale medier. AV-OG-TILs båtsaker på Facebook genererte over 62 000 handlinger i form av likes, delinger eller kommentarer.

Holdningene til alkohol og båtføring har endret seg de siste ti årene. Stadig flere mener i dag at man skal la være å drikke når man skal føre båt. Det er

Den Harry Båtføreren, spilt av Jo Gill Næss, demonstrerte hvordan en edru båtfører kan sjøsette.

FOTO: TROND WALTER SVENDSEN

På Trænefestivalen i Nordland var Sandnessjøen Røde Kors Hjelpekorps til stede med klar for sjøen-materiell.

Imidlertid fortsatt mange dødsfall på sjøen knyttet til alkohol. Det anslås at minst hver fjerde person som dør i forbindelse med bruk av fritidsbåt, har promille. Målet for AV-OG-TIL er derfor å bidra til at færre fører båt med promille, slik at risikoen for alvorlige ulykker til sjøs går ned.

Bak *Klar for sjøen* står en bredt sammensatt gruppe med særlig høy kompetanse på fritidsbåtfeltet. Dette sikrer at kampanjens kunnskapsgrunnlag er solid forankret, og at vi kan kommunisere budskapet med båtfaglig tyngde. I tillegg utgjør kampanjens deltagere og deres tilknyttede frivillige et meget stort nettverk. Dette gjør at kampanjebudskapet dukker opp de fleste steder hvor båtfolket ferdes.

Ipsos gjennomførte en spørreundersøkelse blant befolkningen over 18 år for å kartlegge budskapets nedslagsfelt. Målingen viste at 73 prosent av befolkningen hadde sett ett eller flere elementer i kampanjen. Det tilsvarer om lag tre millioner nordmenn. Overordnet ser vi en positiv trend når det gjelder holdninger til alkoholbruk på sjøen. 13 prosent av båtførere som har sett kampanjen, oppgir at budskapet har hatt innvirkning på egen drikking på sjøen.

Endring av holdninger og adferd er en tidkrevende prosess som hele tiden krever påminnelser gjennom relevant og god kommunikasjon. Derfor er det nyttig å gjennomføre målinger og ta med seg resultatene inn i det videre arbeidet. Siste måling viser at *Klar for sjøen*-kampanjen har fått folk til å endre vaner på sjøen.

SAMMEN MED AV-OG-TIL OG KLAR FOR SJØEN I 2016 VAR

- Politidirektoratet
- Sjøfartsdirektoratet
- Redningsselskapet
- Norges Røde Kors
- Norges Seilforbund
- Kongelig Norsk Seilforening
- Kongelig Norsk Båtforbund
- Kystvakten
- Kystverket
- Oslofjorden Båteierunion
- NORBOAT
- Friluftsrådenes Landsforbund

Graviditet

Alkoholinntak under svangerskapet kan få store konsekvenser. AV-OG-TIL har i 2016 formidlet informasjon på viktige møtepunkter for gravide.

AV-OG-TIL ønsker å bidra til kunnskap i befolkningen om at alkoholbruk under svangerskapet er skadelig fordi det påvirker fosterets utvikling. Et virkemiddel er informasjonsmateriell om temaet alkohol og graviditet. Brosjyren «Alkovett for den lille» er brukt i AV-OG-TIL-kommunene. Den er også bestilt av helsestasjoner rundt om i landet, hvor jordmødre deler ut brosjyren når gravide kommer på kontroll. 2200 eksemplarer av «Alkovett for den lille» og nynorskversjonen «Alkovett for den vesle» er sendt ut i 2016.

For å øke oppmerksomheten rundt alkovett før og under graviditet har vi på hjemmesiden utarbeidet faktaartikler og samlet nyttige råd og tips til dem som er gravide eller forsøker å få barn. Høsten 2016 begynte arbeidet med nytt materiell for digitale flater. Oppdatert bildemateriell på avogtil.no samt bilder med tekst for publisering i sosiale medier og på nettsider skal kunne benyttes av samarbeidspartnerne. Målet med materialet er å spre budskapet om at barnet i magen påvirkes av alkohol.

Når mor drikker alkohol, får barnet i magen like høy promille. Alle celler og organer som utvikles, vil bli påvirket. Det er ikke mulig å fastsette noen sikker nedre grense for hvor mye man kan drikke som gravid uten å påføre fosteret skade. For å unngå alkoholbruk i svangerskapet er det viktig at den gravide har et miljø som støtter opp om en alkoholfri periode.

I en undersøkelse utført for AV-OG-TIL mener 95 prosent av befolkningen at man bør la være å drikke alkohol når man er gravid. Høyest konsensus om ikke å drikke når man er gravid finner vi i alderssegmentet 18-29 år. Her mener 97,5 prosent at man bør avstå fra alkohol. Anbefalingen fra norske helsemyndigheter er at gravide er avholdne fra alkohol under hele svangerskapet.

Idrett

Det skal være trygt for barn og unge å drive med idrett. I 2016 fortalte Sondre sin historie og løftet viktigheten av idretten som fristed.

I 2016 rettet AV-OG-TIL søkelyset mot den gruppen av barn som sliter på grunn av foreldrenes alkoholbruk. For å vise hvordan idretten er med på å skape trygge rammer, ble *Se & bli sett* tatt et steg videre med konseptet «Meld inn klubben for meg». Filmen om Sondre var det sentrale elementet i kampanjen og bygger på en sann historie om Sondre Bulie. Gjennom barndommen var fotballen og klubben et fristed da han vokste opp med en alkoholisert mor. Det ble utviklet en brosjyre, tatt bilder og produsert annonser som elementer i å løfte frem historien. Facebook-siden til AV-OG-TIL fungerte som hovedkanal og ledet alle delinger, artikler og annonser direkte inn til nettsiden seogblisset.no. Her kunne foreldre, trenere og ledere melde inn sin klubb i *Se & bli sett* og åpne opp for diskusjoner rundt alkohol og klubbaktiviteter.

Arbeidet med idrett bygger på at barn skal føle seg trygge og ivaretatt i idrettsmiljøet. De er avhengige av gode trenere og ledere som rollemodeller og en klubb som har tatt et tydelig standpunkt når det gjelder alkoholbruk. De trenger å bli sett. Dette er bakgrunnen for *Se & bli sett*.

Over flere år har AV-OG-TIL bygget opp gode relasjoner, og i 2016 har vi samarbeidet tett med Norges idrettsforbund og sju særforbund: Norges

Fotballforbund, Norges Håndballforbund, Norges Kampsportforbund, Norges Danseforbund, Norges Svømmeforbund, Norges Rytterforbund og Norges Friidrettsforbund. På tampen av året har vi hatt gleden av å få med to nye særforbund på laget: Norges Skiskytterforbund og Norges Badmintonforbund. Idrettsklubber, kretser og kommuner har også bidratt til at kampanjebudskapet er blitt delt og spredt.

Filmen om Sondre er blitt vist over 200 000 ganger og delt av 1000 privatpersoner, særforbund, idrettsklubber, idrettsprofiler, kretser og kommuner. Samarbeidspartnere innenfor idretten har oppfordret sine klubber til å bli en del av *Se & bli sett* gjennom nyhetsbrev, artikler på nettsidene, distribusjon av brosjyrer og annonsering. Flere vi ikke formelt samarbeider med, har tatt initiativ til å dele budskapet, og her er det åpnet en dialog om videre samarbeid. Idrettspresident Tom Tvedt og Ingrid Kristiansen har bidratt med tydelige stemmer i debatten. Aftenposten og andre riksdekkende aviser har hatt flere artikler om temaet, og daglig leder i AV-OG-TIL og representanter fra fotballforbundet ble intervjuet av NRK. I tillegg har kampanjen resultert i en rekke oppslag i regionaviser, radioinnslag på NRK og oppslag i lokalaviser i AV-OG-TIL-kommuner. ▶

- ▶ Fra starten av *Se & bli sett*-konseptet i 2011 og fram til nå har vi ved hjelp av gode samarbeidspartnere utviklet et bredt sett med verktøy til bruk i idrettslaget. Felles for alt materiell er at det skal være lett å skaffe og enkelt å ta i bruk. Målet er at flest mulig klubber skal lage sin egen alkoholpolicy og sørge for at denne settes i verk og etterfølges i alle ledd, både hos trenere og ledere og hos foresatte og utøvere. For å nå ut til idrettsklubber er det avgjørende med et tett samarbeid innenfor miljøet. At idrettsforbund stiller seg bak *Se & bli sett*, står sammen med AV-OG-TIL som avsender av budskapet og distribuerer informasjon til sine medlemmer, er viktig. Nærmere 500 klubber rundt om i landet har nå registrert seg på *Se & bli sett*.

Norges Friidrettsforbund har i år gjennomført en kartlegging av friidrettsklubbenes retningslinjer og holdninger til temaet alkohol og klubbaktiviteter. Underveis ble det laget nyhetsartikler, holdt foredrag og foretatt en spørreundersøkelse. Kartleggingen har definert en solid grunnmur i det videre samarbeidet mellom NFIF og AV-OG-TIL, og er et eksempel på hvordan holdningsarbeidet omsettes i praksis.

Over 50 idrettsklubber henvendte seg til AV-OG-TIL i løpet av kampanjeperioden. Temaet har resultert i positive tilbakemeldinger fra personer også utenfor idrettsmiljøet, som sier at filmen er sterk og rørende, og har et viktig budskap. Noen sier at de kjenner til flere som Sondre, og at trenere, foreldre og andre i idretts- og nærmiljøet må ta ansvar for å skape trygge rammer. Dette viser at kampanjen har truffet målgruppen og bidratt til en bevisstgjøring hos sentrale voksenpersoner innenfor idrettsmiljøet.

Fotballgruppa i Høybråten og Stovner IL stilte opp som skuespillere når historien om Sondre ble filmatisert av regissørene Andreas Grødtlien og Ida Thurmann Moe.

BARNEIDRETTE SKAL
VÆRE ET TRYGT STED.
– OGSÅ UTENFOR BANEN.

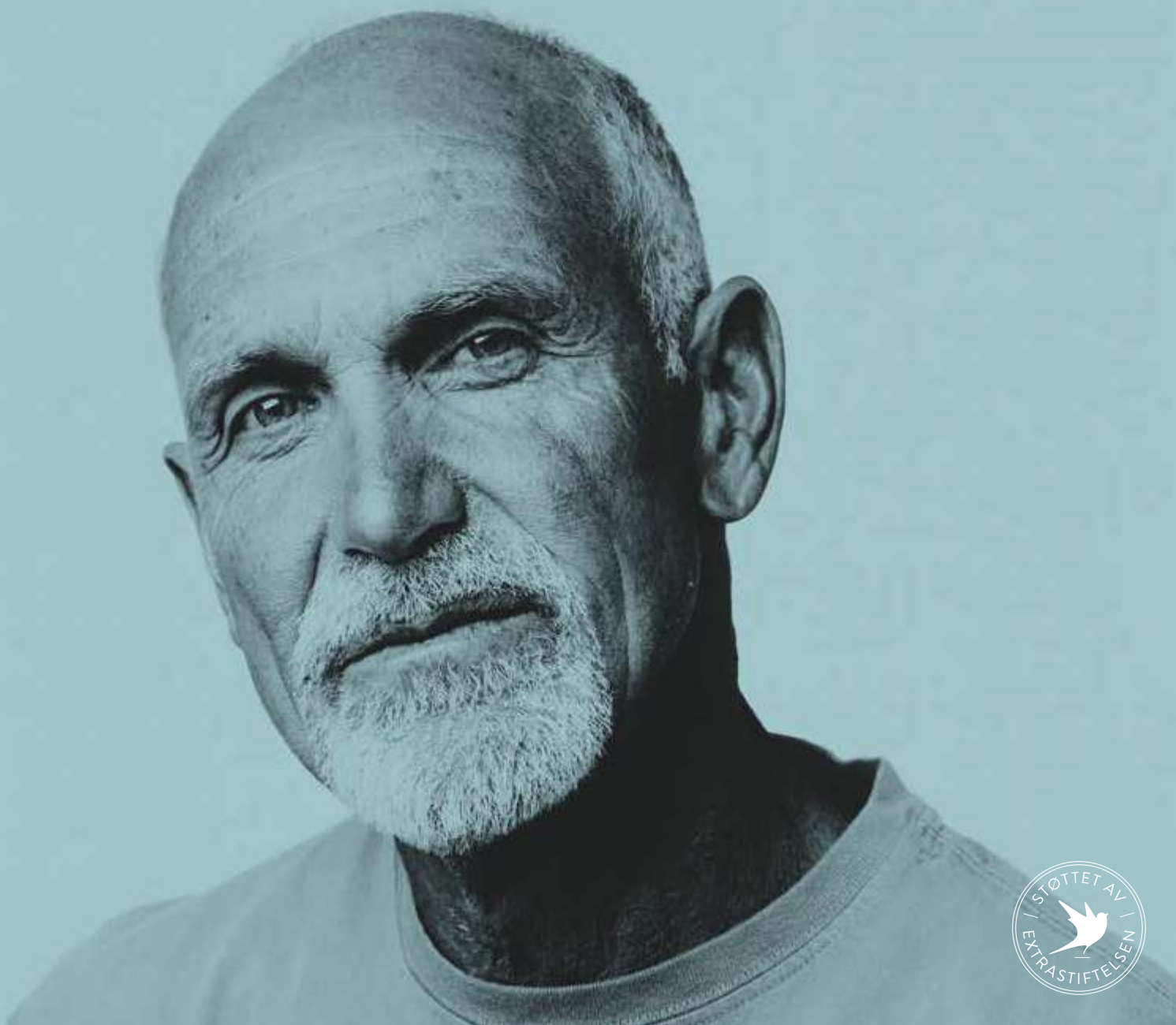

Det er menneskelig å ha det vanskelig

Det er lett å utvikle en dårlig drikkevane når du er sårbar. Som når du ikke vet hva du skal fylle fritiden med. Når søvnen uteblir.

Når huset er stille, *for* stille. Når du endelig er fri til å gjøre det du vil, men kroppen ikke alltid henger med. Når du drikker, ikke bare for å kose deg, men for å slippe fri fra dårlige følelser og tanker.

Alkovett er å ikke fylle på med mer når det er litt for mye.

AV·OG·TIL
UTEN ALKOHOL

Livskriser

Alle opplever tøffe perioder i livet. Budskapet om alkovett i forbindelse med livskriser ble i 2016 rettet spesielt mot eldre.

I en landsdekkende undersøkelse gjennomført av Ipsos for AV-OG-TIL oppgir åtte prosent av alle nordmenn at de har drukket for å døyve vanskelige følelser. Alkohol kan virke forsterkende på mentale helseproblemer, og dette gir grunnlag for å kommunisere om alkovett knyttet til livskriser.

Til kampanjearbeidet har AV-OG-TIL mottatt støtte fra Extrastiftelsen. For å kvalitetssikre arbeidet og samtidig tilføre en solid faglig tyngde og slagkraft bak temaet ble det opprettet en referansegruppe hvor Legeforeningen, Blå Kors og AV-OG-TIL-kommunene deltok.

Vanlige hendelser man opplever i et livsløp, kan iblant bli en *for* stor påkjenning. Mellom 30 og 50 prosent av befolkningen vil få en psykisk lidelse i løpet av livet, og mest utbredt er angstlidelser og depresjon. En livskrise henger ofte sammen med en tapsfølelse eller sorgreaksjon. Alkohol blir i en del situasjoner benyttet for å håndtere ubehageligheter eller dempe på lettere psykiske plager; det kan være det man griper til for å takle hverdagen, koble av eller glemme problemene sine. Alkoholbruk er ikke en god strategi for å takle en vanskelig periode. For å belyse dette har vi løftet fram ulike aspekter rundt emnet; hvordan alkohol kan virke uheldig i en livskrise, hva du kan være bevisst på,

råd for hvordan du kan ta kontrollen, hvordan det er å være pårørende i en slik tøff situasjon, og hva man da kan gjøre. Kampanjen har vært godt synlig på avogtil.no, med hovedtyngden rundt verdensdagen for psykisk helse i oktober.

AV-OG-TIL-kommunene har hatt temaet på dagsordenen. I samarbeidskommunene har det blant annet vært stands på lokale bibliotek med aktuell litteraturutstilling og stands i gatebildet med vafler og alkovettquiz. Kampanjens informasjonsmateriell er spredt til legekontorer og andre relevante møtepunkter.

Landets eldreråd og kommuneleger har mottatt til sammen nærmere 80 000 brosjyrer som de kan dele ut på lokale møtepunkter og benytte i møte med pasienter som er i en krevende livssituasjon. Parallelt ble det annonsert i helgemagasiner til landets største aviser, i månedsmagasinet *Vi over 60* og i temabilaget til Verdensdagen for psykisk helse. Informasjonsskjermene på legekantorene rundt om i landet er også benyttet som kanal for å spre kunnskap om alkoholbruk i livskriser.

FOTO: HARALD PETTER NORDBAKKEN, HAUGESUNDS AVIS

Trafikk

I samarbeid med Politidirektoratet, en rekke politidistrikter, utrykningspolitiet og AV-OG-TIL-kommunene har det blitt jobbet bredt for bedre trafikksikkerhet.

Trafikk og promille er tatt opp ved flere anledninger gjennom året, men hovedaktivitetene ble gjennomført i egne kampanjer koordinert med politiets kontrolluker før sommerferien og juleferien. Her er de viktigste virkemidlene direkte dialog med bilførere, informasjonsmateriell og redaksjonell dekning i riks-, region- og lokalmedier. I tillegg til å snakke med flere tusen bilførere om hvor viktig det er med rusfri trafikk, delte politiet ut faktabasert materiell utviklet av AV-OG-TIL. Samtidig var flere AV-OG-TIL-kommuner ute og snakket med bilførere i nærmiljøet. Vårt felles budskap har vært at rus i trafikken er både farlig og ulovlig.

Promillekjøring er en utfordring for trafikksikkerheten vår. 99 prosent mener at man ikke bør kjøre bil når man har drukket alkohol, men dessverre ser vi at holdninger ikke alltid samsvarer med handlinger. Undersøkelser viser at mange tar sjansen på å kjøre bil selv om de er usikre på om de har promille.

Promillekjøring og annen ruspåvirket kjøring rammer flere enn sjåføren, konsekvensene er alvorlige, og for mange er de også langvarige. I minst 22 prosent av dødsulykkene på norske veier er rus en medvirkende årsak. En undersøkelse utført for AV-OG-TIL viser at 18 prosent mellom 25 og 34

år har kjørt bil og vært usikker på egen promille det siste året. Tatt i betraktning at det er de yngre bilførerne som også drikker mest på fest, er det nødvendig å bevisstgjøre denne målgruppen på viktigheten av å la bilen stå dagen derpå. Et kontinuerlig arbeid i å omsette gode holdninger til godt alkovett i trafikken er essensielt for AV-OG-TIL og samarbeidspartnerne våre.

Sammen med AV-OG-TIL har politiet og AV-OG-TIL-kommunene oppfordret til alkovett i trafikken gjennom presseoppslag, hjemmesider og sosiale medier. Det ble til sammen sendt ut 68 500 flyers, 400 kilo drops og 12 500 is-skraper til politidistrikter og AV-OG-TIL-kommuner. De trafikkrelaterte sakene nådde bredt ut på Facebook, og budskapet ble forsterket og løftet fram gjennom kommentarer, likes og delinger. På avogtil.no ligger det fakta- og bakgrunnsstoff tilgjengelig for dem som ønsker å vite mer. Mange medier hadde trafikk og promille på agendaen i løpet av året, spesielt rundt sommerferiestart og i forbindelse med førjulsaksjonen. Kjernebudskapet om at promillekjøring utgjør en uakseptabel risiko, kom godt fram.

Under en promillekontroll i desember delte SLT-kordinator i Sveio og Tysvær, Frans Gisle Hansen, ut materiell fra AV-OG-TIL sammen med politiet.

Våre verktøy

AV-OG-TIL jobber etter en bred kampanjemodell og en lokal forebyggingsmetode, bygget opp etter anbefalinger fra Verdens helseorganisasjon. Arbeidet består av tre hovedpilarer som er sentrale virkemidler for å drive god primærforebygging og et effektivt kampanjearbeid.

- **samarbeid og lokal iverksettelse**
- **kompetanse og informasjon**
- **kommunikasjon**

For å oppnå overordnede mål har AV-OG-TIL følgende satsningsområder: alkovett, arbeidsliv, båt- og badeliv, graviditet, idrett, livskriser, trafikk og samvær med barn og unge. Målgruppen er den voksne befolkningen.

Samarbeid og lokal iverksettelse

AV-OG-TIL skal tilrettelegge for at organisasjoner, offentlige virksomheter og enkeltpersoner kan være med og formidle budskapet om godt alkovett.

For å kunne nå så mange som mulig er AV-OG-TIL helt avhengige av å ha et godt samarbeid med en bredde av samfunnsaktører. Å jobbe sammen med engasjerte medlemsorganisasjoner, etater, idrettslag, særforbund, frivillige organisasjoner og kommuner bidrar til både relevans og nærhet til befolkningen. Når mange ulike stemmer formidler hvor viktig det er med godt alkovett, gir det budskapet tyngde og legitimitet. Ved å knytte til oss relevante samarbeidsparter sikrer vi god oversikt på arbeidsområdene og kunnskap om målgruppen. Sammen skaper vi større oppmerksomhet og troverdighet, noe som gjenspeiles i kampanjearbeidet.

AV-OG-TIL samarbeider spesielt med aktører som ikke har rusforebygging som kjernevirksomhet, for å spre arbeidet for bedre holdninger på flere arenaer. Lokalt samarbeid prioriteres fordi lokal aktivitet er sentralt for å drive godt holdningsskapende arbeid.

LOKALT ARBEID

AV-OG-TIL har sammen med kompetansesentrene for rus utviklet en egen metode for lokalt forankret og tilpasset forebygging. Med dette kan vi tilby en pakke til norske kommuner som gjør det enkelt

å inkludere temaet alkohol i deres daglige virke. Samarbeidet kan beskrives som et spleiselag der AV-OG-TIL tilrettelegger for forebygging, mens kommunene iverksetter arbeidet lokalt. Kommunene er viktige aktører fordi de har en unik mulighet til å komme i direkte dialog med befolkningen, i tillegg til at de håndhever alkoholloven lokalt.

I samarbeidet med kommunene gir AV-OG-TIL faglig hjelp og bidrar med kommunikasjon og kampanjeresurser. En egen verktøykasse for alkovett med metodisk og faglig informasjon, ressurser og maler som bidrar til enkel iverksettelse av aktiviteter lokalt, er utviklet til kommunene. Hver kommune får også sin egen brosjyre som viser kommunens alkoholforebygging.

I 2016 var det lokal aktivitet på alle kampanjene som AV-OG-TIL la til rette for, og kommunene var sentrale aktører i formidlingen av alkovett. Det holdningsskapende arbeidet varierer i form og tema fra kommune til kommune, og det tilpasses etter behov og muligheter. Kampanjene *Klar for sjøen*, *Hvor mange glass tåler barnet ditt?*, trafikkaksjonene og idrettskampanjen fikk stor oppmerksom-

I juni var ordfører i Vindafjord Ole Johan Vierdal (til venstre) og ordfører i Etne Siri Klockerstuen (midten) på promillekontroll på kommunegrensa sammen med politiet.

Til venstre: Under Hardanger Trebåtfestival i Norheim-sund stod Anne Merete Flekstad Vik (leder for avdeling rus og psykiatri) og Reidun Braut Kjosås (Folkehelsekoordinator) på stand med materiell fra *Klar for sjøen*-kampanjen.

Til høyre: Med stand på Aksdal Senter markerte blant andre psykologspesialist Marit Helene Johnsen og psykiatrisk sykepleier Evy Kjørnø fra Tysvær kommune verdensdagen for psykisk helse.

het. Fokusuken, som er en felles kampanjeuke for kommunene, var i 2016 viet temaet alkohol, psykisk helse og livskriser.

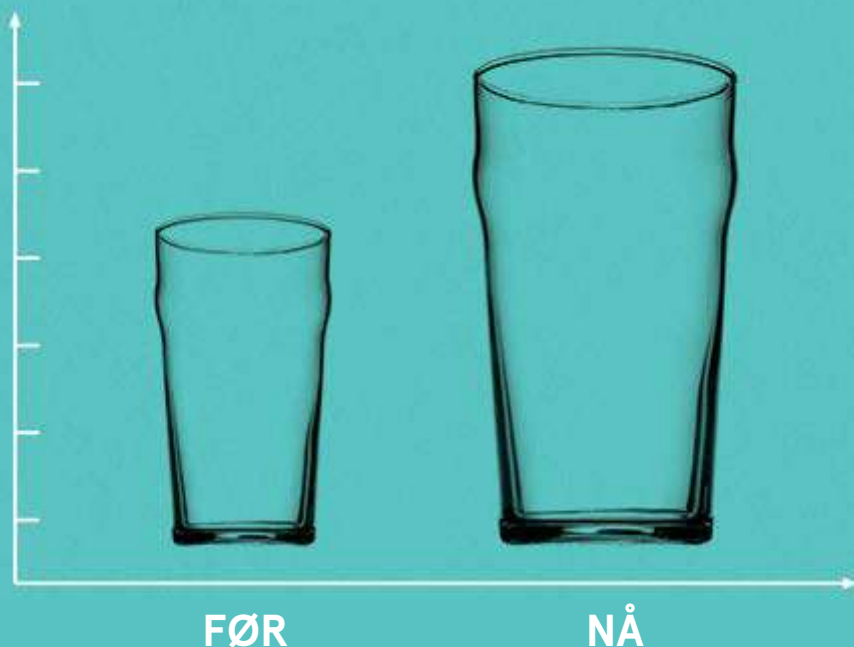
AV-OG-TIL-kommuner har etterspurt ressurser til målrettet lokalt arbeid på emnet foreldre, tenåringer og alkohol. Nettsiden kjipeforeldre.no ble lansert høsten 2016 og er bygd opp slik at den kan brukes som verktøy i kommunene.

AV-OG-TIL har tett kontakt med de ansvarlige i kommunene. Dette er viktig for lokal iverksettelse og opprettholdelse av lokal aktivitet. Gjennom en årlig nettverkssamling får kommunene faglig påfyll, utvidet nettverk og inspirasjon til lokal forebygging. Temaene i 2016 var blant annet alkohol og psykisk helse, eldre og alkohol, bruk av sosiale medier, kommunikasjonssamarbeid og planlegging av lokalt arbeid.

AV-OG-TIL arbeider aktivt med å rekruttere nye kommuner. Ved utgangen av 2016 var det 40 AV-OG-TIL-kommuner. Samarbeidsavtaler ble signert med Leirfjord, Risør, Sykkylven, Ålesund, Karmøy, Haugesund samt Nore og Uvdal. Interessen er stor for AV-OG-TIL Lokalt, og flere kommuner er i prosessen med å se på muligheter for samarbeid om alkoholforebygging.

AV-OG-TIL-KOMMUNER PER 2016:

- Kvam
- Stord
- Sarpsborg
- Førde
- Hurum
- Røyken
- Asker
- Flekkefjord
- Nøtterøy
- Larvik
- Jevnaker
- Røst
- Jølster
- Tysnes
- Hyllestad
- Fjaler
- Sørurn
- Voss
- Fusa
- Hol
- Ål
- Sola
- Evje og Hornnes
- Bygland
- Valle
- Bykle
- Etne
- Vindafjord
- Birkenes
- Åmli
- Dønna
- Sveio
- Bokn
- Tysvær
- Leirfjord
- Risør
- Sykkylven
- Ålesund
- Karmøy
- Haugesund
- Nore og Uvdal

Kompetanse og informasjon

AV-OG-TIL skal være kompetent og godt oppdatert på alkoholspørsmål.

Informasjon skal være lett tilgjengelig og kunnskapsbasert.

Et viktig informasjonsgrunnlag er undersøkelsene vi gjennomfører lokalt og nasjonalt for å kartlegge holdninger til og adferd rundt alkohol i befolkningen. Det solide informasjonsgrunnlaget gjør at vi er en foretrukket kilde for journalister og andre ved spørsmål som omhandler alkohol og alkovevt. Samtidig er det helt nødvendig for vårt arbeid med å lage kunnskapsbaserte kampanjer med gjennomslagskraft.

Før AV-OG-TIL setter i gang kampanjer eller annet arbeid ut mot befolkningen, gjøres det undersøkelser og analyser for å sikre god problemforståelse. Eksisterende forskning på det aktuelle feltet gjennomgås, det tas kontakt med relevante fagmiljø og utvikles et kunnskapsgrunnlag som basis for arbeidet. Flere undersøkelser på AV-OG-TILs viktigste satsningsområder er i 2016 gjennomført sammen med analysebyrå. En større undersøkelse i AV-OG-TIL-kommunene for å måle holdninger og adferd lokalt er også gjennomført. Dette gir grunnlag for å si noe om hvilke grupper i befolkningen som er berørt av problemstillingene, og hvilke grupper man må kommunisere med for å oppnå endring.

For at man skal kunne arbeide målrettet, kartlegges også holdninger i utvalgte målgrupper og hos samarbeidsparter. I 2016 har for eksempel Friidrettsforbundet og AV-OG-TIL kartlagt kjennskap til alkoholreglement og behov for dette innenfor klubber i friidretten, som igjen danner grunnlaget for videre arbeid. AV-OG-TIL er opptatt av å dele kunnskap med andre og bidra til utvikling av feltet. I løpet av året har sekretariatet samarbeidet med ulike forskningsmiljø og sittet som eksperter i ulike prosjekter. Vi er også til stede på faglig relevante konferanser og møteplasser både som deltakere og bidragsyttere og både i inn- og utland. Eksempler på slike fora er SAMFOR, Eurocare og Eucam (European Centre for Monitoring Alcohol Marketing). Kompetansen brukes også i kunnskapsformidling gjennom blant annet foredragsvirksomhet.

Ved å formidle kunnskap gjennom ulike ressursdokumenter, nettsider og sosiale medier jobber AV-OG-TIL også for å spre ny kunnskap til samarbeidspartnere og kommuner.

FOTO: SKJERMBILDE FRA NRK 1

Kommunikasjon

AV-OG-TIL skal være en premissleverandør i spørsmål rundt alkoholbruk og en godt synlig aktør i det norske ordskiftet.

Kari Randen og artisten Ivar «Ravi» Johansen intervjues av programleder Marte Stokstad på Sommeråpent direkte fra Tjuvholmen i Oslo.

Kommunikasjonen handler i stor grad om å treffe ulike målgrupper så presist som mulig. Ved å spisse og tilpasse budskapet økes sjansen for å kunne påvirke enkeltindividers holdninger og handlinger. Derfor henvender vi oss på en annen måte til for eksempel småbarnsforeldre enn vi gjør til båtførere. Den røde tråden i kommunikasjonsarbeidet til AV-OG-TIL er ønsket om å formidle viktigheten av godt alkovevt på en relevant og fornuftig måte, på flere flater og på forskjellige arenaer året rundt.

FRA LOKALAVISEN TIL SOMMERÅPENT

For å nå ut så bredt som mulig må AV-OG-TIL være til stede på store flater i riksmidlene, samtidig som vi har saker som er relevante for lokalmiljøet. Dette lyktes vi godt med i 2016.

Daglig leder i AV-OG-TIL, Kari Randen, var blant annet gjest i store programmer som Sommeråpent på NRK 1 og Nitimen i P1, hvor hun snakket om alkoholbruk rundt barn. Dette er flater med mange seere og lyttere, og de er derfor viktige når man skal prøve å nå foreldre og andre voksne over det ganske land. Vi hadde dyptpløyende saker på trykk i riksaviser og flere saker i ulike nettaviser. Kjente bloggere med stor fanskare skrev personlige innlegg om blant annet alkoholinntak i forbindelse

med jula. Daglig leder var også gjest i en populær podkast der hun i nesten en time snakket om hvor grensene bør gå når det gjelder bruk av alkohol rundt barn. I AV-OG-TIL-kommunene bidro dyktige koordinatorene til å få aktuelle pressesaker på trykk i lokalavisene.

Mange av årets saker har vært bygget opp rundt grundig research hvor flere aktører har lagt ned mye ressurser. Et eksempel er samarbeidet med NRK Super og lanseringen av «Rusuka» i mai. AV-OG-TIL bidro både i planleggingsfasen og som kilde til saker på NRK Super. I tillegg var vi bidragsyttere til saker på en rekke av NRKs andre flater, blant annet NRK.no og Dagsrevyen, hvor daglig leder var gjest i beste sendetid.

Resultatet er mer enn 650 mediesaker om alkovevt i 2016.

AVOGTIL.NO

AV-OG-TIL skal være en premissleverandør som bidrar til at nivået på kunnskapen om negative konsekvenser av alkoholbruk økes i befolkningen. I formidlingen av fakta på alkoholfeltet er avogtil.no grunnmuren, med egenprodusert innhold. Ved å tilby et variert utvalg av faktaartikler som både går ►

- ▶ i dybden og er aktuelle, samt tips for hvordan man skal ta tak i ulike problemer knyttet til alkoholbruk, når vi et bredt lag av befolkningen.

AV-OG-TIL opplevde i 2016 en økning på over 25 prosent i trafikken på egne flater, med 410 000 sidevisninger. Nye virkemidler for å engasjere leserne har bidratt til at målgruppen bruker mer tid inne på kampanjesidene. Mer enn 22 000 personer har gjennomført nettquizen «Hvor kjip er du?», der tenåringsforeldre kan teste både hvilke holdninger de har til alkohol, og hvordan de faktisk handler.

Rundt jul ble det gått en ny vei for å få foreldre til å tenke gjennom alkoholbruken sin i høytiden. På en egen juleseksjon av hjemmesiden ble det satt opp quiz og video blandet med fakta og historiefortelling for å øke engasjementet og berøre målgruppen.

Avogtil.no fungerer som en støttespiller i forbindelse med informasjon om alkohol. Artikler som «Drikk en du er glad i for mye?» og «Hvor går grensen?» har høye lesertall, og dette sier oss at mange søker etter støtte på internett hvis de finner seg i en vanskelig situasjon.

SOSIALE MEDIER

Facebook er AV-OG-TILs største og viktigste kanal. Med over 82 000 engasjerte følgere har vi en unik mulighet til å formidle kunnskap og informasjon effektivt. Her får vi også umiddelbar respons på hva som rører seg i målgruppen.

På Facebook publiseres egenproduserte artikler, kampanjefilmer, quiz, fakta, blogginnlegg og relevante saker fra nyhetsbildet. Her oppfordres følgere til å involvere seg i diskusjonene, dele innholdet og engasjere seg. Debatten overvåkes kontinuerlig for å sikre at kommentarene holdes på et saklig nivå selv om temperaturen blir høy. I desember alene engasjerte mer enn en halv million personer seg i form av likes, delinger eller kommentarer. Julefilmen om Malin hadde nærmere tre millioner visninger, og hele 88 prosent av trafikken var organisk, altså uten annonsering.

Når trafikken ikke kommer av seg selv, har Facebook som kanal også muligheter til å målrette annonser mot spissede målgrupper. På den måten kan vi helt ned til kommunenivå sørge for at de riktige personene får den informasjonen som er mest relevant og nyttig for dem. Det viktigste er likevel at sosiale medier er med på å bryte ned

Til venstre: NRK-programleder Erik Wiig Andersen og Kari Randen i NRKs studio i Arendal under Arendalsuka.

Til høyre: Kari Randen, Ivar «Ravi» Johansen, Mia Francke og Marius Sjømæling på God Morgen Norge på TV 2.

FOTO: SKJERMBILDE FRA NRK SUPER

Under NRK Supers «rusuke» fikk barna selv stille spørsmål om alkohol og voksnes alkoholbruk i NRK Supernytt.

tabuer og skape en mer åpen debatt rundt alkohol. Ikke minst kan de som følger AV-OG-TIL, se at man ikke er alene om å slite med egen eller andres alkoholbruk. I kommentarfeltet uttaler folk ofte en lettelse over at temaet blir løftet opp, og mange kjenner seg igjen i situasjonene som blir beskrevet. Én skriver:

Jeg har også vært et av de barna som grudde seg til jul. Talte glass og flasker. Observerte også store endringer i sinnsstemningen. Dette varte fra lille julaften til og med nyttårsaften.

Dersom man har diskutert noe på nett, er det kanskje enklere å ta praten med sine nærmeste. I en evaluering sier hele 60 prosent av foreldre at årets julekampanje har gjort det mer naturlig for dem å snakke med andre om alkoholbruk rundt barn.

AV-OG-TIL er også til stede på Twitter. Tjenesten har i dag over en million norske profiler, og kanalen brukes til å nå ut til debattskapere som journalister og politikere. Twitter er også en viktig arena for å følge med på og støtte samarbeidspartnere, løfte fram kampanjepartnere og holde seg oppdatert på ny kunnskap på fagfeltet. Billedelingstjenesten Instagram vokser, og kampanjematerialet tilpasses i økende grad også til denne flaten.

FLERE KJENNER OSS

I sum ser vi at vi lykkes stadig bedre med å nå ut til folk med skreddersydd informasjon. Det gir seg også utslag i at flere har hørt om AV-OG-TIL og om alkoveit. Den siste målingen som ble foretatt, viser at 46 prosent har hørt om AV-OG-TIL, en økning på 40 prosent på bare fem år.

De viktige stemmene

Mange som er i kontakt med AV-OG-TIL, forteller om en virkelighet der alkohol har satt dype spor. Deres stemme er viktig. Når mennesker våger å dele sine opplevelser, gir det de som står rundt, og oss som samfunn en god forståelse og mulighet til å løfte fram problemet, slik at flere kan få hjelp og støtte.

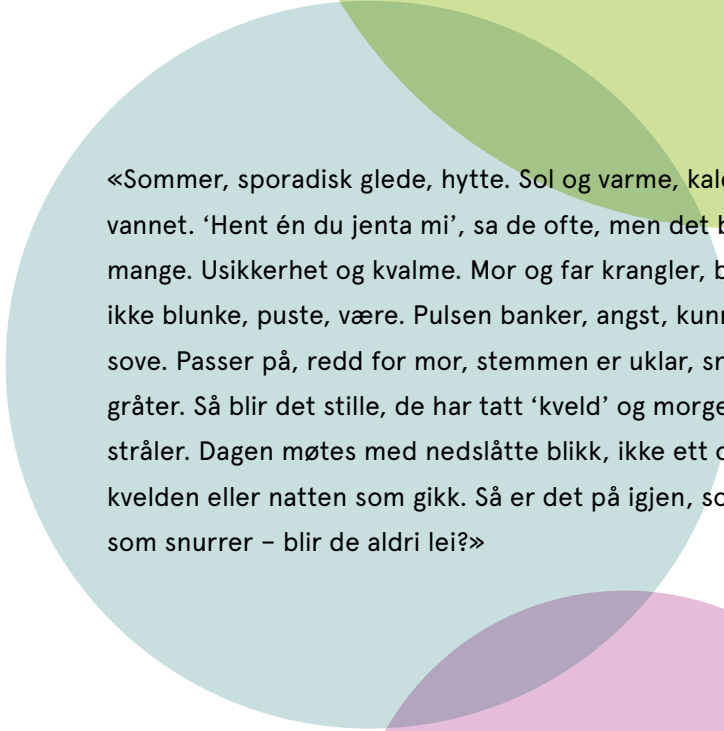
«Jo nærmere vi kommer julaften, jo tynge blir dagene, akkurat som om minnene fra barndommen tar over kroppen min. Kan med hånden på hjertet si at om jeg ikke hadde hatt barn nå, så hadde jeg ikke feiret jul heller.»

«Jeg ble som regel full på jobbsammenkomster. Så full at når middagen ble servert og vinen kom på bordet, så bikka det for meg. Jeg husker alt til og med det første vinglasset. Deretter ble det ofte mørkt. Noen ganger husket jeg bruddstykker, andre ganger hadde jeg slett ingen erindring av at jeg hadde vært brautende og spydig under taler, at jeg selv hadde holdt tale med upassende innhold, at jeg hadde fortalt kolleger hva jeg egentlig mente om dem.»

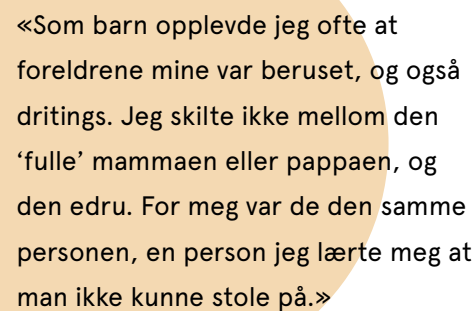
«De sterkeste minnene fra sydenturene i min barndom er de stundene på kveldene hvor foreldrene mine hadde drukket alkohol, og oppførte seg typisk som fulle nordmenn gjør på sydentur. Fra deres ståsted hadde de det sikkert veldig gøy, fant på tull og fikk oppmerksomhet. Og folk rundt dem lo og ga dem oppmerksomhet. For meg var det helt forferdelig.»

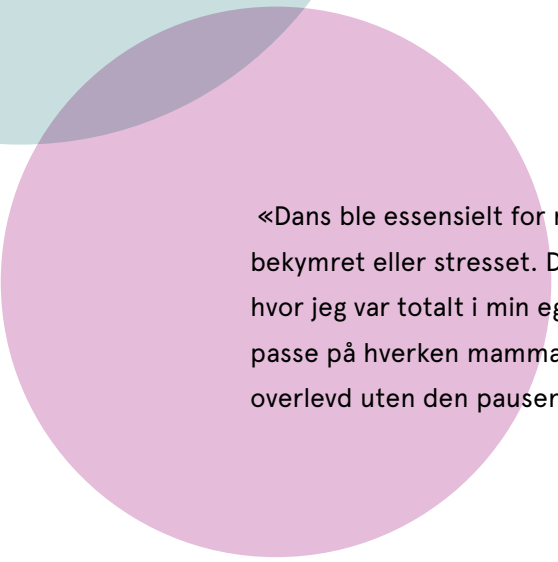
«Jeg har hele livet forsøkt å være i forkant av 'smeller' hos andre - og i dag vet jeg at dette var noe jeg måtte lære meg som barn. Det å forutse behov litt før de kommer avverget, mange ubehagelige episoder i min barndom, men samtidig tok det min barndom fra meg. Det gjør også livet som voksen veldig slitsomt. Sakte men sikkert mister man store deler av sitt eget 'jeg' - egne ønsker og behov blir utvisket og uklare. Mine foreldre ble ikke sett på som alkoholikere av andre; de var 'respektable' voksne med god utdanning, gode jobber og god økonomi.»

«Sommer, sporadisk glede, hytte. Sol og varme, kalde pils i vannet. 'Hent én du jenta mi', sa de ofte, men det ble lett mange. Usikkerhet og kvalme. Mor og far krangler, best å ikke blunke, puste, være. Pulsen banker, angst, kunne ikke sove. Passer på, redd for mor, stemmen er uklar, snøvler og gråter. Så blir det stille, de har tatt 'kveld' og morgensolen stråler. Dagen møtes med nedslåtte blikk, ikke ett ord om kvelden eller natten som gikk. Så er det på igjen, som et hjul som snurrer - blir de aldri lei?»

«Som barn opplevde jeg ofte at foreldrene mine var beruset, og også dritings. Jeg skilte ikke mellom den 'fulle' mammaen eller pappaen, og den edru. For meg var de den samme personen, en person jeg lærte meg at man ikke kunne stole på.»

«Dans ble essensielt for meg. Der var jeg verken bekymret eller stresset. Det var de fire timene i uka hvor jeg var totalt i min egen boble. Jeg trengte ikke passe på hverken mamma eller pappa. Jeg hadde aldri overlevd uten den pausen i en ellers kaotisk hverdag.»

Styret og de ansatte

48 frivillige organisasjoner støtter arbeidet for alkovett og står bak AV-OG-TIL.

Styret i AV-OG-TIL er satt sammen slik at medlemsorganisasjonenes ulike områder er representert.

Årsmøtet i Oslo 27. april 2016 valgte følgende styre:

Stig Søderstrøm, Blå Kors (leder)
Reidar Foss, Politidirektoratet (nestleder)
Ulf Rikter-Svendsen, Norges Røde Kors
Kari Henriksen, Arbeiderpartiet
Lisbeth Kleveland, Frelsesarmeen
Bente Stein Mathiesen, Høyre
Stian Seland, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)
Martin Strand, 4H
Irene Skaret Sørensen, Actis (vara)
Marte Sletten, AV-OG-TIL (ansattrepresentant)

Lederen velges på årsmøtet, mens styret konstituerer seg selv med nestleder og eventuelle utvalg. Styret har hatt fem ordinære styremøter og et todagers seminar. Styret behandlet 58 saker i 2016.

Sekretariatet til AV-OG-TIL er lokalisert i Torggata i Oslo. Per 31.12.2016 bestod staben av seks medarbeidere: daglig leder, fire rådgivere og én sekretær.

Alle stillinger i AV-OG-TIL blir opprettholdt under forutsetning av årlige bevilgninger.

ANSATTE I 2016

Kari Randen, daglig leder
Elise Nyborg Eriksen, kommunikasjonsrådgiver
Sigbjørn Pettersen Kiserud, kommunikasjonsrådgiver
Marte Sletten, rådgiver
Kjersti Horgen-Rihel, rådgiver
May-Linn Lauritzen, sekretær
Trude E. Gaare, kommunikasjonsrådgiver (permisjon)
Åsmund Strand Johansen, kommunikasjonsrådgiver (permisjon)
Laila Egeberg, rådgiver (permisjon)

Økonomi

For å gjøre arbeidet til AV-OG-TIL mest mulig effektivt utarbeides det målrettede kampanjeplaner for hvert delår. Det legges stor vekt på god organisering og på at virkemidlene skal være kostnadseffektive.

Styret i AV-OG-TIL har lagt opp til en fleksibel virksomhetsplan. Det skyldes AV-OG-TILs egenart og at inntektene i hovedsak basert på tilskudd over statsbudsjettet. Aktivitetsnivået er avhengig av tilskuddets størrelse. Forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2016 er satt opp på bakgrunn av dette.

INNTEKTER

Inntektene i 2016 var på i alt 17 524 915 kroner. Av de totale inntektene utgjorde bevilgninger over statsbudsjettet 15 500 000 kroner. 415 000 var prosjekttilskudd fra Extrastiftelsen til arbeidet med livskriser. Av andre inntekter mottok AV-OG-TIL 1 594 915, som blant annet bestod av momskompensasjon på 1 538 145 kroner. Medlemskontingent beløp seg til 15 000 kroner.

KOSTNADER

Kostnadene i 2016 var på i alt 17 977 746 kroner. Det ble satset betydelig på informasjons- og kampanjevirkosomhet og på systematisk nettverksarbeid og kartleggingsvirkosomhet.

RESULTAT

I 2015 ble det avsatt midler øremerket kampanjeaktivitet barn og unge i 2016. Følgelig viser driftsresultatet et planlagt underskudd på 452 831 kroner. Årsresultatet viser et underskudd på 423 343 kroner, hvorav kr 600 000 er overført fra midler øremerket kampanjeaktivitet barn og unge 2016, og kr 176 657 er overført til annen egenkapital.

Resultatregnskap

	Note	2016	2015
DRIFTSINNTEKTER			
Kontingenter		15 000	16 500
Grunntilskudd	4	15 500 000	15 300 000
Prosjektmidler	4	415 000	700 000
Andre inntekter	5	1 594 915	1 510 106
Sum driftsinntekter		17 524 915	17 526 606
DRIFTSKOSTNADER			
Lønnskostnader	3,4	4 247 967	4 182 002
Andre personalkostnader	3,4	238 054	194 622
Fremmede tjenester	3,4	635 550	395 189
Reise/Diett	4	158 618	108 186
Husleie inkl.elektrisitet og renhold	4	428 059	402 516
Telefon/porto/kopi	4	665 663	915 354
Andre sekretariatskostnader	4	18 323	18 889
Trykksaker/Produksjon	4	0	3 438
Inventar/edb	4	276 261	250 197
Annet kampanjemateriell/kampanjeutgifter	4	8 704 461	7 056 747
Møter og arrangementer	4	237 397	183 781
Annonser	4	1 117 802	1 849 575
Pressetjenester	4	88 806	95 613
Diverse utgifter	4	58 661	77 477
Markedsundersøkelser	4	1 102 125	1 267 750
Sum driftskostnader		17 977 746	17 001 337
DRIFTSRESULTAT		-452 831	525 269
FINANSIELLE INNTEKTER OG KOSTNADER			
Annen renteinntekt		30 048	84 511
Annen rentekostnad		559	1 236
Netto resultat av finansielle inntekter og kostnader		29 489	83 275
ORDINÆRT RESULTAT		-423 343	608 544
ÅRSRESULTAT		-423 343	608 544
OVERFØRINGER TIL EGENKAPITAL			
Overført til/fra annen egenkapital	5	176 657	8 544
Avsatt til barn og unge	5	0	600 000
Overført fra barn og unge	5	-600 000	0
Sum overføringer til egenkapital		-423 343	608 544

Balanse

	Note	31.12.2016	31.12.2015
EIENDELER			
OMLØPSMIDLER			
Fordringer			
Kortsiktige fordringer	1	34 815	101 800
Sum fordringer		34 815	101 800
Bankinnskudd, kontanter og lignende			
	2	4 336 762	4 743 226
Sum totale omløpsmidler		4 371 577	4 845 026
SUM EIENDELER		4 371 577	4 845 026
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	5	2 205 255	2 028 597
Avsetning barn og unge	5	0	600 000
Sum opptjent egenkapital		2 205 255	2 628 597
Sum total egenkapital		2 205 255	2 628 597
GJELD			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 441 537	1 467 213
Skatt/arbeidsgiveravgift/ferielønn		711 777	736 207
Annen kortsiktig gjeld		13 009	13 009
Sum kortsiktig gjeld		2 166 323	2 216 429
Sum total gjeld		2 166 323	2 216 429
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		4 371 577	4 845 026

Oslo, 14. mars 2017
For styret i AV-OG-TIL

 Stig Söderström Leder	 Ulf Rikter-Svendsen	 Kari Henriksen
 Reidar Foss	 Bente Stein Mathiesen	 Martin Strand
 Stian Seland	 Lisbeth Kleveland	 Irene Skaret Sørensen
 Marte Sletten Ansattrepresentant	 Kari Randen Daglig leder	

Noter

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

GENERELT

Regnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med regnskapsloven og god regnskapsskikk (GRS) for små foretak.

KLASSIFISERING AV EIENDELER OG GJELD

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler.

Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler.

Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler.

Ved klassifisering av langsiktig og kortsiktig gjeld er samme regel lagt til grunn.

NOTE NR. 2 - BUNDNE MIDLER

Bundne skattetreksmidler på egen bankkonto pr.31.12.: **141 872**

NOTE NR. 3 - LØNNSKOSTNADER, ANTALL ANSATTE, GODTGJØRELSE ETC.

LØNNSKOSTNADER	2016	2015
Lønninger	3 454 499	3 649 225
Arbeidsgiveravgift	523 905	532 777
Pensjon, andre kostnader	238 054	194 622
Innleid arbeidskraft	269 563	-
SUM	4 486 021	4 376 624

Gjennomsnittlig antall ansatte administrasjonen	7	7
---	---	---

REVISOR

Revisjonshonorar og bistand utgjør i 2016 kr 68 500 inkl mva, hvorav kr 15 625 vedrører annen bistand.

OBLIGATORISK TJENESTEPENSJON

Organisasjonen kommer inn ordningen om pliktig OTP.

Organisasjonen har fra før etablert pensjonsordning. Pensjonsordningen oppfyller kravene som er under ordningen med OTP.

NOTE 4 - TILSKUDD, AVSETNINGER OG PROSJEKTREGNSKAP

Tilskudd over statsbudsjettet mottatt i 2016 utgjør kr 15 500 000.

Prosjekttilskudd fra Extrastiftelsen mottatt i 2016 utgjør kr 415 000.

PROSJEKTREGNSKAP	2016	2015
Administrasjon/sekretariat	4 256 603	4 158 178
AV-OG-TIL generelt	792 192	601 844
Trafikk	455 423	379 824
Båt- og badeliv	1 701 427	1 626 603
Idrett og friluftsliv	1 613 913	1 691 560
Samvær med barn og unge	3 299 022	3 109 339
AdWatch/Internasjonalt arb.	298 912	289 586
Styrets arbeid	152 655	42 718
AV-OG-TIL Lokalt	3 105 638	2 100 219
AV-OG-TIL Prat/Arbeidsliv	97 719	711 543
Alkovett	1 718 121	1 787 374
Livskriser	458 119	502 549
Graviditet	28 000	0
Sum prosjektkostnader	17 977 746	17 001 337

NOTE NR. 5 - ANNEN EGENKAPITAL

	Annen egenkapital	Avsetn barn og unge	Sum egenkapital
Egenkapital			
01.01.	2 028 597	600 000	2 628 597
Årsresultat	176 657	-600 000	-423 343
Egenkapital 31.12.	2 205 255	0	2 205 255

Organisasjonen har i 2016 brukt kr 600 000 av øremerkede midler til prosjekter rettet mot barn og unge.

Til styret i
Av-og-til

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Av-og-til sitt årsregnskap som viser et underskudd på kr 423 343. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av organisasjonens finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av organisasjonen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av opplysninger i årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisorgruppen

Revisorgruppen
Møland & Østbye AS
Postboks 335
N-1411 Kolbotn

Besøksadresse:
Rosenholm Campus
Rosenholmveien 25

Tlf.: +47 66 81 79 00
E-post: akershus@rg.no

Foretaksregisteret
NO 987 604 984 MVA

www.rg.no

Medlem av UHY International, en sammenslutning av uavhengige revisjons- og konsulentelskaper.

Statsautoriserte
revisorer

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til

<https://www.revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av organisasjonens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Trollåsen, 15. mars 2017

Revisorgruppen Mæland & Østbye AS

Knut Østbye
Statsautorisert revisor

Disse står bak AV-OG-TIL

AV-OG-TIL har 48 medlemsorganisasjoner:

- 4H Norge
- Acta – barn og unge i Normisjon
- Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan
- Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitiske Forbund
- Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF)
- Arbeiderpartiet
- Barn av rusmisbrukere – BAR
- Blå Kors
- Det Hvite Bånd
- DNT Edru Livsstil
- Familielubbene i Norge
- FORUT
- Forbundet Mot Rusgift
- Frelsesarmeen
- Høyres Hovedorganisasjon
- IOGT i Norge
- Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)
- Juvente
- Juba
- Kirkerådet, Den norske kirke
- Kristelig Folkeparti
- Kristelig Folkepartis Ungdom
- Kristen Idrettskontakt
- MA – Ungdom
- MA – rusfri trafikk og livsstil
- Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag
- Noregs Ungdomslag
- Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité
- Norges KFUK-KFUM
- Norges KFUK-KFUM-speidere
- Norges Røde Kors
- Norges speiderforbund
- Normisjon
- Norsk Helse- og Avholdsforbund
- Personskadeforbundet LTN
- Rusfri Oppvekst
- Rød Ungdom
- Rødt
- Senterpartiet
- Senterungdommen
- Skeiv Verden
- Sosialistisk Ungdom
- Sosialistisk Venstreparti
- Ungdom og Fritid
- Ungdom Mot Narkotika
- Utdanningsforbundet
- Venstre
- Den norske legeforening (støttemedlem)

AV•OG•TIL

Torggata 1, 0181 Oslo

telefon: 23 21 45 30

e-post: avogtil@avogtil.no

www.avogtil.no